

หลักสูตร “การเงิน การบัญชี และการบริหารสำหรับกรรมการสหกรณ์” สำหรับสหกรณ์ขนาดเล็ก

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อให้ผู้บริหารสหกรณ์มีความรู้ความเข้าใจในด้านการเงิน การบัญชี และการบริหารจัดการสหกรณ์
2. เพื่อให้ผู้บริหารสหกรณ์สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้บริหารและกำกับดูแลสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ผู้บริหารสหกรณ์สามารถนำความรู้ไปประยุกต์เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการสหกรณ์อย่างมี

ธรรมาภิบาล

โครงสร้างหลักสูตร

รายชื่อเนื้อหาวิชา	หลักสูตร “การเงิน การบัญชี และการบริหารสำหรับกรรมการสหกรณ์”
	จำนวน (ชั่วโมง)
กลุ่มวิชาพื้นฐาน	
1. ความรู้เกี่ยวกับระบบสหกรณ์ และบทบาทในการบริหารงานของคณะกรรมการสหกรณ์	3
2. กฎหมายสหกรณ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสหกรณ์	3
	(6)
กลุ่มวิชาเฉพาะ	
1. ความรู้ด้านการบัญชี และการอ่านงบการเงินของสหกรณ์	4
2. การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์	4
3. การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงิน และส่วนเหลือ	3
4. การบริหารความเสี่ยง และการบริหารสินเชื่อ	3
5. การควบคุมภายใน	3
	(17)
หมวดอื่นๆ	
14. ทดสอบประเมินผลความรู้ pre-test, post-test	1
	(1)
รวมจำนวน (ชั่วโมง)	24

หัวข้อวิชาที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับระบบสหกรณ์ และบทบาทในการบริหารงานของ
คณะกรรมการสหกรณ์ (3 ชม.)

1.1 วัตถุประสงค์

- 1.1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ ค่านิยม หลักการ และวิธีการสหกรณ์และ
ประยุกต์เพื่อการบริหารสหกรณ์ได้
- 1.1.2 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจโครงสร้างระบบสหกรณ์
- 1.1.3 เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์
- 1.1.4 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ
ดำเนินการ
- 1.1.5 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจอำนาจกระทำการของคณะกรรมการดำเนินการ และ
ความรับผิดชอบทางกฎหมายของคณะกรรมการดำเนินการ
- 1.1.6 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจภาวะผู้นำในการบริหารงานสหกรณ์
- 1.1.7 เพื่อประยุกต์บทบาทการบริหารงานของคณะกรรมการเพื่อการบริหารจัดการสหกรณ์

1.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

หัวข้อวิชาที่ 1 แบ่งเนื้อหาเป็นสองส่วน ได้แก่

- 1) ความรู้เกี่ยวกับระบบสหกรณ์ (30%)
- 2) บทบาทหน้าที่ในการบริหารงานของคณะกรรมการสหกรณ์ (70%)

รายละเอียดดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับระบบสหกรณ์

สหกรณ์เป็นองค์การอิสระของบุคคลซึ่งรวมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อสนองความต้องการและความมุ่ง
หมายร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยการดำเนินวิสาหกิจที่เป็นเจ้าของร่วมกันและควบคุมตามหลักแนวทาง
ประชาธิปไตย กรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ใน
สภาพภาพของการเป็นผู้บริหาร นโยบายของสหกรณ์ออมทรัพย์ต้องมีพื้นฐานแนวคิดในการบริหารและการจัดการ
สหกรณ์ที่ชัดเจนและถูกต้อง ในส่วนโครงสร้างระบบสหกรณ์และการบริหารจัดการ ตลอดจนระบบเศรษฐกิจและตลาด
เงินที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาวิชาดังนี้

- 1.2.1 ความรู้เกี่ยวกับระบบสหกรณ์ ระบบเศรษฐกิจ และตลาดการเงิน (20%)
  - (1) อุดมการณ์ ค่านิยม หลักการ และวิธีการสหกรณ์
  - (2) ความหมายและเป้าหมายของอุดมการณ์สหกรณ์
  - (3) ค่านิยมและค่านิยมเกี่ยวกับสหกรณ์
  - (4) ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ และวิธีการสหกรณ์

1.2.2. โครงสร้างระบบสหกรณ์	(20%)
(1) สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย	
(2) ชุมนุมสหกรณ์ระดับประเทศ / ชุมนุมสหกรณ์ระดับพื้นที่หรือวิชาชีพ	
(3) สหกรณ์พื้นฐานแต่ละประเภท	
(4) คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ	
(5) กรมส่งเสริมสหกรณ์	
(6) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
1.2.3 โครงสร้างการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์	(30%)
(1) โครงสร้างพื้นฐานของสหกรณ์	
(2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในสหกรณ์	
(3) ความรับผิดชอบต่อการจัดการสหกรณ์	
1.2.4 เป้าหมายขององค์การธุรกิจแบบสหกรณ์กับธุรกิจแบบเอกชน	(30%)
(1) เปรียบเทียบการบริหารธุรกิจสหกรณ์และเอกชน	
(2) รูปแบบการดำเนินธุรกิจสหกรณ์	
	รวม (100%)

บทบาทหน้าที่ในการบริหารงานของคณะกรรมการสหกรณ์

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากผู้แทนสมาชิกขึ้นมาเป็นตัวแทนในการบริหารงานของสหกรณ์ ต้องมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการและดำเนินกิจการสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และอำนาจกระทำการ ความรับผิดชอบทางกฎหมาย โดยมีเนื้อหาวิชาดังนี้

1.2.5 หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการ	(20%)
(1) หน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการโดยตำแหน่ง และคณะกรรมการ	
1.2.6 อำนาจกระทำการของคณะกรรมการดำเนินการ	(20%)
(1) อำนาจกระทำการตามกฎหมาย ข้อกำหนด คพช. และข้อบังคับ	
1.2.7 ความรับผิดชอบทางกฎหมายของคณะกรรมการดำเนินการ	(30%)
(1) ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	
(2) ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา	
(3) ความรับผิดชอบตามกฎหมายสหกรณ์	
1.2.8 กรณีศึกษาความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการ	(30%)
	รวม (100%)

หัวข้อวิชาที่ 2 กฎหมายสหกรณ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ (3 ชม.)

2.1 วัตถุประสงค์

- 2.1.1 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในกฎหมายสหกรณ์ (พระราชบัญญัติสหกรณ์) กฎกระทรวง ประกาศ คพช. ระเบียบ คำสั่ง และคำแนะนำของนายทะเบียน
- 2.1.2 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมาย ปง. และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์
- 2.1.3 เพื่อประยุกต์กรณีศึกษาการใช้กฎหมายเพื่อบริหารจัดการสหกรณ์

2.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งจะต้องดำเนินกิจการไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้น คณะกรรมการจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว โดยมีเนื้อหาวิชาดังนี้

- 2.2.1 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (25%)
  - นิติกรรมเรื่องของสัญญา
  - (1) กู้ยืม
  - (2) การค้ำประกัน
  - (3) จำนำ
  - (4) จำนอง
- 2.2.2 พระราชบัญญัติสหกรณ์ (15%)
  - (1) สารระสำคัญที่คณะกรรมการควรรู้
- 2.2.3 ประกาศ คพช. (10%)
  - (1) การฝาก และการลงทุนของสหกรณ์ตาม มาตรา 62
- 2.2.4 กฎกระทรวง (10%)
  - (1) กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ และเครดิตยูเนียน
- 2.2.5 ระเบียบ คำสั่ง และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ (10%)
  - (1) ความสำคัญของระเบียบ คำสั่ง และคำแนะนำของนายทะเบียน
  - (2) ความรับผิดชอบต่อระเบียบ คำสั่ง และคำแนะนำของนายทะเบียน
- 2.2.6 ปง. (10%)
  - สารระสำคัญกฎหมาย ปง. ที่เกี่ยวกับสหกรณ์
  - (1) การฟอกเงิน
  - (2) ความผิดฐานฟอกเงิน
  - (3) การรายงานธุรกรรมการเงิน

2.2.7 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง	(10%)
(1) กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน	
(2) กฎหมายเกี่ยวกับการประกันชีวิต	
2.2.8 กรณีศึกษา	(10%)
	รวม (100%)

หัวข้อวิชาที่ 3 ความรู้ด้านการบัญชี และการอ่านงบการเงินของสหกรณ์ (4 ชม.)

3.1 วัตถุประสงค์

- 3.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการบัญชีและงบการเงิน
- 3.1.2 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์งบการเงินและบริหารการเงินให้มีประสิทธิภาพ
- 3.1.3 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลของสหกรณ์ที่ต้องการกู้เงิน หรือที่ต้องการนำเงินไปฝาก

3.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

หัวข้อวิชานี้ อยู่ในกลุ่มวิชาการบัญชี และเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจด้านการบัญชีและแนวปฏิบัติด้านการรับเงิน-การจ่ายเงิน รวมถึงการอ่านงบการเงินให้เกิดความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้ในการบริหารการเงินในฐานะผู้บริหารสหกรณ์ โดยมีเนื้อหาวิชาดังนี้

3.2.1 กระบวนการปฏิบัติทางการเงิน	(15%)
(1) ความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของเอกสารหรือหลักฐานทางการเงิน	
(2) กระบวนการรับเงิน-จ่ายเงิน เอกสารรับเงิน-จ่ายเงิน และ การบันทึกรายรับ-รายจ่ายประจำวัน	
(3) งบรายรับรายจ่ายประจำเดือน	
3.2.2 กระบวนการปฏิบัติทางบัญชี	(15%)
(1) ความรู้เข้าใจการบันทึกบัญชีรายวันทั่วไปและบัญชีแยกประเภท	
(2) ความรู้เข้าใจเกี่ยวกับบัญชีคุมยอดและบัญชีรายตัว	
(3) ความสำคัญของงบทดลอง การตรวจสอบและการกระทบยอดทางบัญชี	
3.2.3 องค์ประกอบของงบการเงิน	(30%)
(1) ความหมายและประเภทของงบการเงิน	
(2) กลุ่มบัญชีหรือหมวดบัญชีในงบการเงิน	
(3) แหล่งที่มาของเงินทุนและแหล่งใช้ไปของเงินทุน	

3.2.4 เทคนิคการอ่านงบการเงิน	(40%)
(1) ความรู้เข้าใจเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย	
(2) ความสำคัญของหมายเหตุประกอบงบการเงิน (รายละเอียดประกอบงบการเงิน)	
(3) ความสัมพันธ์ของกลุ่มบัญชีทั้ง 5 หมวด	
(4) วิธีสังเกตเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลของงบการเงิน	
รวม	(100%)

หัวข้อวิชาที่ 4 การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์ (4 ชม.)

4.1 วัตถุประสงค์

- 4.1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการวิเคราะห์งบการเงินและอัตราส่วนทางการเงิน
- 4.1.2 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งงบการเงินของสหกรณ์
- 4.1.3 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลของสหกรณ์ที่ขอกู้เงินหรือที่ต้องการนำเงินไปฝาก

4.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

หัวข้อวิชานี้ อยู่ในกลุ่มวิชาการบัญชี และเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจการวิเคราะห์การเงินของกิจการ เพื่อนำไปใช้บริหารจุดอ่อนจุดแข็งของสหกรณ์ และสหกรณ์อื่นที่ต้องร่วมทำธุรกรรมด้วย โดยมีเนื้อหาวิชาดังนี้

- 4.2.1 สารระสำคัญของงบการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ (10%)
  - (1) ความหมายและจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน
  - (2) งบแสดงฐานะของกิจการและแสดงผลการดำเนินงาน รวมถึงกระแสเงินสดของกิจการ
- 4.2.2 การวิเคราะห์แบบอัตราร้อยละ (Percentage Analysis) (25%)
  - (1) การวิเคราะห์แนวดิ่ง
  - (2) การวิเคราะห์แนวนอน (แนวนอน)
- 4.2.3 การวิเคราะห์แบบอัตราส่วน (Financial Ratio Analysis) (40%)
  - (1) อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio)
  - (2) อัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage Ratio)
  - (3) อัตราส่วนความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ (Activity Ratio)
  - (4) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)
  - (5) อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญของสถาบันการเงิน

4.2.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับงบกระแสเงินสด	(15%)
(1) ความสำคัญของงบกระแสเงินสด	
(2) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	
(3) กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน	
(4) กระแสเงินสดจากกิจกรรมหาเงิน	
4.2.5 กรณีศึกษา	(10%)
รวม	(100%)

หัวข้อวิชาที่ 5 การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงิน และส่วนเหลือ (3 ชม.)

5.1 วัตถุประสงค์

5.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และส่วนเหลือ

5.1.2 เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

5.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

การวิเคราะห์ต้นทุนมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้บริหารในเรื่องของการจัดหาเงินทุน และ การใช้เงินทุนเพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพสูงสุดบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีเนื้อหาวิชาดังนี้

5.2.1 ต้นทุนเงินทุน ต้นทุนบริหาร และต้นทุนรวม (30%)

(1) วิธีการคำนวณต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

(2) วิธีการคำนวณต้นทุนบริหาร

(3) วิธีการคำนวณต้นทุนรวม

5.2.2 ผลตอบแทนทางการเงิน (10%)

(1) วิธีการคำนวณผลตอบแทนทางการเงินเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

5.2.3 ส่วนเหลือ (10%)

(1) วิธีการคำนวณส่วนเหลือแต่ละรายการ เช่น ทุนสำรอง และ ทุนสะสมต่างๆ

5.2.4 ภาวะปฏิบัติ (50%)

(1) ทดลองการคำนวณต้นทุนโดยการกำหนดอัตราเงินปันผลที่เหมาะสมกับความเป็นสหกรณ์ รวมทั้งต้นทุนเงินทุนอื่นๆ และการคำนวณอัตราผลตอบแทนที่เหมาะสมและไม่เข้าลักษณะการแสวงหาผลตอบแทนที่สูงเกินควร

รวม (100%)

หัวข้อวิชาที่ 6 การบริหารความเสี่ยง และการบริหารสินเชื่อ

(3 ชม.)

6.1 วัตถุประสงค์

- 6.1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารความเสี่ยง และแนวทางการบริหารความเสี่ยง 5 ด้านตามแนวทางส่งเสริมแนะนำของ ชสอ.
- 6.1.2 เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อสหกรณ์

6.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

การบริหารความเสี่ยง คือ กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย ให้ระดับของความเสียหายและขนาดของความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

6.2.1 ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง	(5%)
6.2.2 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	(15%)
6.2.3 การบริหารความเสี่ยงด้านเครดิต	(15%)
6.2.4 การบริหารความเสี่ยงด้านตลาด	(15%)
6.2.5 การบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง	(15%)
6.2.6 การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ	(15%)
6.2.7 ภาวะปฏิบัติ ให้ทดลองประเมินความเสี่ยงของสหกรณ์ตามแบบประเมิน	(20%)
รวม	(100%)

หัวข้อวิชาที่ 7 การควบคุมภายใน (Internal Control)

(3 ชม.)

7.1 วัตถุประสงค์

- 7.1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมภายใน และประเมินการควบคุมด้วยตนเองตามแนวทางของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
- 7.1.2 เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดวางระบบการควบคุมภายในและการประเมินการควบคุมด้วยตนเองของทุกส่วนงานในสหกรณ์

7.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

การควบคุมภายใน คือ กระบวนการปฏิบัติงานที่บุคลากรในสหกรณ์ โดยคณะกรรมการดำเนินการผู้บริหารทุกระดับ และพนักงานทุกคนมีบทบาทร่วมกันในการจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงการป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหลสิ้นเปลือง หรือทุจริตในหน่วยงาน โดยมีเนื้อหาวิชาดังนี้

7.2.1 ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน	(5%)
7.2.2 แนวทางการประเมินการควบคุมภายใน	
(1) การประเมินสภาพแวดล้อมการควบคุม	(15%)
(2) การประเมินความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุม	(40%)
ก. ด้านการเงินการบัญชี	
ข. ด้านธุรกิจสินเชื่อ	
ค. ด้านธุรกิจเงินรับฝาก	
ง. ด้านเงินลงทุนในหลักทรัพย์	
จ. ด้านที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	
ฉ. ด้านเจ้าหนี้เงินกู้	
ช. ด้านสมาชิกและทุนเรือนหุ้น	
(3) การประเมินระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	(10%)
(4) การประเมินระบบติดตามผลและประเมินผล	(10%)
(5) ภาวะปฏิบัติ	(20%)
ให้ทดลองประเมินการควบคุมภายในของสหกรณ์ตามแบบประเมิน	
รวม	(100%)

เงื่อนไขการสำเร็จหลักสูตร

1. ต้องมีเวลาเข้ารับการฝึกอบรมไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80
2. ต้องผ่านการทดสอบประมวลความรู้ Pre-test , Post-test (แบบปรนัย) โดยได้ผลคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60